

## A világ minden terhe

A Föld legnagyobb iparágának középpontjában a Multivac állt - az óriási számítógép, amely ötven éven át növekedett, míg különböző irányokba kinyúló ágai végül megtöltötték Washington belvárosát és külkerületeit, azután kinyújtotta csápjait a bolygó minden városa és faluja felé.

Civil kiszolgálók egész serege etette folyamatosan adatokkal, miközben egy másik sereg szakértő összefüggésbe állította és magyarázatokkal látta el a válaszokat. Szerelők és mérnökök testülete járőrözött a belsejében, bányák és gyárait merültek ki, miközben próbálták megtölteni a tartalék alkatrészek raktárait, mert mindig pontosan és mindig kielégítő módon kellett működnie.

A Multivac irányította a Föld gazdaságát és segítette a földi tudomány fejlődését. Ami még fontosabb: a minden egyes földi emberről szóló ismeretek középpontjaként szolgált.

Minden egyes nap a Multivac dolga volt, hogy fogja az egyes emberi lényekről szóló négymilliárd adatkészletet, amely megtöltötte a zsigereit, és kikövetkeztesse belőle a következő napot. A Földön minden Helyreigazítási Osztály megkapta a saját körzetéhez tartozó adatokat, és az egész adattömeg egyetlen hatalmas darabban jelent meg a washingtoni Központi Helyreigazítási Bizottságnál.

Bernard Gulliman a negyedik hetet töltötte a Központi Helyreigazítási Bizottságnál kapott elnöki pozíció egyéves periódusából, és máris elég nemtörődömmé vált ahhoz, hogy ne várja rettegve a reggeli jelentést. A papírköteg vastagsága szokás szerint közel hat hüvelyk lehetett. Gulliman tudta, hogy nem kell elolvasnia (ember nem lett volna képes rá), de már az is lenyűgözte, ha csak belepillantott.

Volt benne egy szokásos lista a feltételezhető bűnökről: csalásokról, lopásokról, forrongásokról, kínzásokról és gyújtogatásról.

Egy bizonyos címet keresett, és enyhe döbbenetet érzett, amikor rátalált - az érzés erősödött, amikor meglátta, hogy két bejegyzés is van. Nemhogy egy, de rögtön kettő. Két egyes besorolású gyilkosság. Elnöki terminusa során még sohasem látott kettőt egyazon napon.

Lenyomta a kétirányú interkom hívógombját, és megvárta, amíg koordinátora sima arca megjelenik a képernyőn.

- Ali! - szólt bele a szerkezet mikrofonjába. - Két egyes besorolású van erre a napra. Tud valamilyen szokatlan problémáról?

- Nem, uram. - A szempár nyugtalanul mozgott a sötét bőrű arcban. - Mindkét eset igen alacsony valószínűséget kapott.

- Tudom - válaszolta Gulliman. - Úgy látom, egyik lehetőség sem magasabb 15 százaléknál. Ugyanakkor, a Multivac hírnevét fenn kell tartani. Elméletileg megszüntette a bűnözést, és a nagy nyilvánosság az egyes besorolású gyilkosságok alapján ítéli meg, mivel ezek a leglátványosabb bűnök.

Ali Othman bólintott.

- Igen, uram. Tudatában vagyok ennek.

- Remélem, annak is tudatában van - folytatta Gulliman hogy ezen a téren egyetlen beteljesült jóslatot sem akarok látni a terminusom alatt. Ha bármilyen más bűn átszúszik a szűrőn, még elfogadom a kifogásokat. Azonban, ha egy egyes besorolású gyilkosság csúszik át, akkor kikészítem a szűrét. Megértette?

- Igen, uram. A két potenciális gyilkosság teljes elemzése már az érintett körzeteknél van. A potenciális bűnözők és áldozatok már megfigyelés alatt állnak. Ellenőriztem a megvalósulás lehetőségét, és máris csökkent.

- Remek - jegyezte meg Gulliman, és bontotta a vonalat.

Azzal a kellemetlen érzéssel tért vissza a listához, hogy talán túlságosan aggályoskodó volt. Mindazonáltal, keményen kellett bánnia az állandósított közszolgálati személyzettel, nehogy azt képzeljék, hogy Ők irányítanak mindent, beleértve az elnököt is. Különösen ez az Othman, aki már akkor a Multivackal dolgozott, amikor mindketten jóval fiatalabbak voltak, és a modora egyfajta dühítő birtoklástudatra utalt.

Gulliman számára ez a bűnügy olyan politikai eséllyel kecsegtetett, amilyen csak egyszer adódik az életben. Őelőtte még egyetlen elnök sem töltötte ki a terminusát úgy, hogy ne történt volna legalább egy gyilkosság valamikor, valahol a világban. Az előző elnök végelszámolásában összesen nyolc eset állt, ami hárommal volt több (több!), mint amennyi az elődje terminusában történt.

Gulliman egyetlenegyszer sem szándékozott hagyni, hogy ilyesmi történjen. Eldöntötte, hogy ő lesz az első olyan elnök, aki gyilkosság nélkül tölti le az idejét. Azután jöhet a kedvező nyilvánosság, ami végül a kívánt eredményre vezet...

A jelentés többi részét csak gyorsan átfutotta. Legalább kétezerre becsülte a lehetséges családon belüli erőszak számát. Kétségtelen, hogy nem lehet mindet megakadályozni. Talán harminc százalékuk megvalósul. Azonban az esetszám csökkent, ezáltal a megtörtént esetek száma még gyorsabban apadt.

A Multivac csak nagyjából öt éve illesztette be a családon belüli erőszakot a listába, és az átlagember még nem szokott hozzá a gondolathoz, hogy a hatóságok előre tudhatnak róla, ha fel akarja pofozni a feleségét. Ahogy a meggyőződés lassan átítatta a társadalmat, egyre kevesebb nő szerzett zúzódásokat a házaselete során, míg végül eljutnak majd odáig, hogy egyiküknek sem kell tartania ettől.

Gulliman felfedezte, hogy a lista szerint néhány férjre is verés várt aznap.

Ali Othman zárta a kapcsolatot, és az üres képernyőre bámult, amelyről az imént tűnt el Gulliman tokás és kopaszodó feje. Azután átnézett az asztal felett asszisztensére, Rafe Leemyre, és így szólt:

- Mit tegyünk?

- Ne engem kérdezz! Ő aggódik egy-két tetves gyilkosság miatt!

- Jó lehetőséget kaptunk azzal, hogy magunkra hagyott az ügyel. De ha elmondjuk neki, akkor első osztályú idegrohamot kap. Ezek a választási politikusok mindig imázsban gondolkodnak, úgyhogy kötelező útban lennie és rontania a dolgainkon.

Leemy bólintott, és beszívta alsó ajkát.

- Baj lenne, ha kihagynánk? Nyilván nem lenne vége a világnak.

- Ha kihagyjuk, kit érdekel, mi lesz velünk? Apró részévé válunk az általános katasztrófának. - Azután sokkal elevebben tette hozzá: - A fenébe is, csak 12,3 százalék az esély! A gyilkosság kivételével! minden más esetben hagyni szoktuk, hogy növekedjen egy kicsit az esély, mielőtt bármit teszünk. Kialakulhat a spontán helyreigazítás is.

- Nem számítanék rá - jegyezte meg az asszisztense szárazon.

- Én sem akarok. Csak rámutattam a tényekre. Mindenesetre, ennél a valószínűségi százaléknál szerintem foglalkozunk csak a megfigyeléssel! Senki sem tervez meg egy ilyen mértékű bűnt egyedül; lehetnek cinkosok.

- A Multivac egyet sem nevezett meg.

- Tudom, de... - A hangja hirtelen elhalt.

Mindketten annak a bűnnek a részletezését nézték, amelyet nem csatoltak a Gullimannek adott listához. Ez a bűn rosszabb volt az egyes besorolású gyilkoságnál; a Multivac történetében még sohasem fordult elő, és ők azon gondolkodtak, mit tehetnének ellene.

Ben Manners Baltimore legboldogabb tizenhat évesének érezte magát. Persze, ez talán kétségesnek tűnhetett, de mindenképpen az egyik legboldogabb és legizgatottabb lehetett.

Legalábbis, egyike volt annak a maroknyi fiatalnak, aki a stadion karzatán tartózkodhatott a tizennyolc évesek felesketése alatt. Bátyja is aznap tett esküt, így a szülei jelentkezhettek látogatójegyért, és neki is megengedték ugyanezt. Azonban, amikor a Multivac kiválasztotta a jelentkezők közül a tényleges látogatókat, Ben kapta a jegyet.

Két év múlva ő is lent fog állni a fűvön, de bátyját, Michaelt megnézni majdnem ugyanolyan jónak tűnt.

A szülei nagy gonddal felöltöztették (vagy legalábbis ellenőrizték az öltözékét], mivel szerintük a családját képviselte, és számos Michaelnek szóló üzenettel bocsátották útnak. Bátyja napokkal korábban elment otthonról, hogy részt vegyen az előzetes testi és neurológiai vizsgálatokon.

A stadion a város szélén állt, és a saját fontosságától majd szétrobbanó Bent a székéhez vezették. Alatta Baltimore egész második kerületének tizennyolc évesei (jobbra fiúk, balra lányok) ültek százával a sorokban. Az év különböző napjain hasonló találkozót tartottak szerte a világban, de ez a baltimore-i volt, tehát a fontos gyűlés. Odalent (valahol) ott volt Mike is, Ben bátyja.

A fiú a fejeket vizslatta, hátha valahogyan felismerheti a testvérét. Nem sikerült, természetesen, és a tömeg előtti emelvényre kijött egy férfi, ezért Ben abbahagyta a nézelődést, és a szónokra figyelt.

- Üdvözlök minden eskütevőt és vendéget! - kezdte a férfi. - Randolph T. Hoch vagyok, az idej baltimore-i ünnepség kijelölt elnöke! Az eskütevők már többször is találkoztak velem az előzetes testi és neurológiai vizsgálatok során. A feladatok java részét elvégeztük, de a legfontosabb még hátramaradt. Magát az eskütevőt, a személyiségét be kell táplálni a Multivacba.

- Ezt minden évben el kellett magyarázni a felnőttkorba lépő fiataloknak. Egészen mostanáig - végignézett az előtte ülőkön, és a tekintete többé nem vándorolt fel a karzatra - nem számítottatok felnőttnek; a Multivac szemében nem voltatok egyéniségek, kivéve, ha a szüleitek vagy a kormányotok kiválasztott.

- Egészen idáig a szüleitek szolgáltattak adatot rólatok minden évben, amikor eljött ennek az ideje. Most eljött a pillanat, amikor átveszitek tőlük ezt a kötelességet. Ez nagy megtiszteltetés, nagy felelősséggel jár. A szüleitek elmondták, milyen iskoláitok voltak, milyen betegségeket kaptatok el, milyen szokásaitok alakultak ki: egy rakás dolgot. Most azonban sokkal többet kell elmondanotok: a legbelsőbb gondolataitokat, a titkos vágyaitokat.

- Először nehéz lesz megtenni, zavarba ejtő, de meg kell tennetek. Amint megtettétek, a Multivac teljes elemzést végez rólatok. Megérti a tetteiteket és a reakcióitokat. Még a jövőbeni tetteiteket és reakcióitokat is viszonylag pontosan meg tudja tippelni.

- E módon a Multivac megvédelmezi titeket. Ha baleset veszélye fenyeget, a Multivac tudni fogja. Ha valaki ártani akar nektek, azt is tudni fogja. Ha ti akartok ártani valakinek, azt is tudni fogja, így időben megállíthatunk, és nem lesz szükség semmiféle megtorlásra.

-A rólatok összegyűjtött tudásával a Multivac képes mindenki számára jótékony módon befolyásolni a törvényeket és a világgazdaságot. Ha személyes gondotok adódik, a Multivachoz nyugodtan fordulhattok vele, mert minden ember ismerete által képes a segítségetekre lenni.

- Számos nyomtatványt kell kitöltenetek. Gondoljátok végig a kérdéseket, és adjatok pontos válaszokat! Ne fogja vissza a kezetek a szégyen vagy az elővigyázatosság, mert a válaszaitokat senki sem fogja megismerni, csak a Multivac. Kivéve, ha ez szükségessé válik a védelmetek érdekében. Akkor is csak az erre felhatalmazott hatósági tisztek és kormánytagok fogják megismerni a válaszaitokat.

- Adódhat, hogy néha rugalmasan szeretnétek kezelni az igazságot, de ne tegyétek! Rájövünk, ha mégis megtörténne. A válaszaitok együtt egy mintázatot alkotnak, és a hamis válaszok nem fognak illeszkedni a mintázatba, így a Multivac megtalálja ezeket. Ha minden választotok hamis, abból olyan torz mintázat születik, amelyet a Multivac óhatatlanul kiszúr majd. Ezért kell igazat mondanotok.

Hirtelen az egész véget ért. A nyomtatványok kitöltése, az ünneplés és a beszédek is mind lezajlottak. Este Ben lábujjhegyre állva végre felfedezte bátyját a tömegben; Michael még mindig a talárt viselte, amelyet a „felnőttek felvonulására” kellett felvennie. Ujjongva üdvözölték egymást.

Éttek egy könnyű vacsorát, és az expresszrel hazamentek, mindketten elteltek az esemény nagyszerűségével.

Ezért nem lehettek felkészülve a hazatéréskor lecsapó váltásra. Lebénultak a megdöbbenéstől, amikor fiatal, egyenruhás férfi állította meg őket a saját házuk ajtaja előtt; hűvös tekintettel mérte végig őket, mielőtt beléphettek és megtalálták a szüleiket, akik arcukon a tragédia grimaszával, kétségbeesetten ültek a nappaliban.

A reggel óta túl sokat öregedett Joseph Manners a fiaira (az egyiknek a karján ott hevert a felnőtté avatását bizonyító talár) emelte beesett, meglepett tekintetét, s így szólt:

- Úgy tűnik, házi őrizetben vagyok.

Bernard Gulliman el sem tudta volna olvasni, így nem is olvasta el az egész jelentést. Csak az összeggel foglalkozott, amely ugyancsak kielégítőnek bizonyult.

Úgy tűnt, már egy egész nemzedék nőtt fel úgy, hogy hozzászólt a tényhez, mely szerint a Multivac előre meg tudta becsülni a nagyobb bűnök elkövetésének esélyét. Megtanulták, hogy a helyreigazítási ügynökök már azelőtt a helyszínre érnek, hogy a bűnügy bekövetkezhetne. Megtapasztalták, hogy a bűnelkövetés elkerülhetetlenül megtorlást von maga után. Fokozatosan egyre inkább meggyőződtek róla, hogy a Multivacnál egyikük sem lehet ravaszabb.

Ennek természetes eredményeként maga a bűnelkövetői szándék is háttérbe szorult. Ahogy az ilyen jellegű szándék visszaszorult és a Multivac kapacitása bővült, a kisebb bűnök is egyre nagyobb számban kaptak helyet a listán, amelyet a gép reggelre összeállított az elnöknek - és e kisebb bűnök száma is egyre csökkent.

Ezért aztán Gulliman elrendelte, hogy mérjék fel (természetesen a Multivac segítségével) a Multivac kapacitását a megbetegedések valószínűségének kiszámítását illetően. Arra vágyott, hogy hamarosan fel lehessen hívni az orvosok figyelmét az egyes páciensekre, akik egy éven belül diabéteszesek, rákosok vagy tüdővészések lesznek.

Egy uncia megelőzés...

És a jelentés kedvező eredményeket mutatott!

Ezután érkezett meg az aznapi bűnök listája, amely ezúttal nem tartalmazott előre megfontolt gyilkosságot.

Gulliman bekapcsolta az interkomot, hogy jókedvében felhívja Ali Othmant.

- Othman! Hogyan alakult a múlt heti bűnlisták esetszámának átlaga az elnökségem első hetének átlagához képest?

Kiderült, hogy csökkent az átlag, összesen nyolc százalékkal, és Gulliman örült ennek. Természetesen nem az ő hibája, de a választóknak talán nem is fogják elmondani. Áldotta a szerencséjét, hogy pont a legjobb időben került hivatalba, a Multivac tevékenységének csúcán, amikor már a betegségek megelőzését is sorra lehet venni a mindentudó és mindenkit megvédelmező rendszerben.

Természetesen, Gulliman prosperálni fog ebből.

Othman vállat vont.

- Legalább jó kedve van.

- Mikor szúrjuk ki a buborékot? - kérdezte Leemy. - Manners megfigyelése csak növelte a valószínűségi

számot, és a házi őrizet ismét ugrasztott rajta egyet.

- Azt hiszed, nem tudom? - morogta oda Othman ingerülten. - Csak azt nem tudom, miért.

- Talán a cinkostársak miatt, ahogy korábban mondtad. Ha Mannerst lefoglaljuk, akkor a többieknek egyszerűen kell cselekedniük, különben elbuknak.

- Éppen ellenkezőleg Ha rátesszük a kezünket az egyikre, akkor a többi szétszóródik és fedezékbe bújik. Amellett a Multivac még mindig nem nevezett meg tetteitársakat.

- Akkor elmondjuk Gullimannek?

- Még nem. A valószínűségi szám még mindig csak 17,3 százalék. Várjuk meg, hogy emelkedik-e még!

- Menj a szobádba, Ben! - szólt fiatalabbik fiának Elizabeth Manners.

- Mi ez az egész. Anya? - kérdezte Ben; a hangja elcsuklott, ahogy a remekül alakuló nap ezzel a különös helyzettel végződött.

- Kérlek!

Vonakodva hagyta ott a többieket és ment fel a lépcsőn, minél zajosabban, hogy azután csendben lelopakodhasson.

Mike Manners, az idősebb testvér, az újonnan elismert felnőtt és a család reménysége az öccse érzelmeit tükröző hangon kérdezte meg:

- Mi ez az egész?

Joe Manners válaszolt:

- Isten a tanúm, fiam, nem tudom! Nem csináltam semmit.

- Az biztos, hogy nem tettél semmit. - Mike csodálkozva nézett kis termetű, kedves modorú apjára. - Bizonyára azért vannak itt, mert arra gondoltál, hogy teszel valamit.

- Nem.

Mrs. Manners dühösen szólt közbe:

- Hogy találhatott volna ki bármit is, ami megéri... mindezt?! - Két kézzel mutatott körbe, egy mozdulattal felelelte az egész hatósági testületet, amely körülvette a házat. - Emlékszem, amikor még kislány voltam, az egyik barátom apja bankban dolgozott. Egyszer felhívták, hogy hagyja békén a pénzt, és Ő nem nyúlt hozzá. Ötvenezer dollárról volt szó. Tényleg nem vette el. Csak gondolt rá, hogy elvehetné. Régebben még nem tartották annyira titokban az ilyesmit, mint ma. Elterjedt a történet, én is így tudok róla.

- De úgy értem - folytatta, miközben összedörgölte kél kövérkés kezét az ott ötvenezer dollár volt, ötven-ezer dollár! Mégis csak annyit tettek, hogy felhívták. Egyetlen telefonhívásba került az egész. Mit tervezhetne apád, ami miatt megéri ideküldeni egy tucat rendőrt, és lezáratni velük a házat?

Joe Manners elgyötört tekintettel nézett rá.

- Nem terveztem semmiféle bűnt, még a legkisebbet sem! Esküszöm!

- Talán valami tudatalatti, Papi - jelentette ki Mike az újdonsült felnőtt öntudatos magabiztosságával. - Neheztelés a feljebbvalóra.

- Hogy meg akarnám ölni? Nem!

- Nem mondták meg, miről van szó, Papi?

Az anya ismét közbeszólt:

- Nem mondtak semmit. Kérdeztük. Mondtam nekik, hogy azzal, hogy itt állnak a ház előtt, tönkreteszik a közösségben elért státusunkat. Az lenne a legkevesebb, hogy legalább megmondják, mi ez az egész, és akkor meg tudnánk magyarázni.

- És semmi?

- Semmi.

Mike kis terpeszben állt, keze mélyen a zsebében. Elgondolkodva szólalt meg:

- Jézusom, Anya, a Multivac nem hibázik!

Az apja tehetetlenül csapott öklével a szőfa karjára.

- Mondom, hogy nem tervezek semmiféle bűntényt!

Kinyílt az ajtó, egyenruhás férfi lépett be rajta kopogtatás vagy köszönés nélkül, de higgadt mozgással. Vonásain a hivatalos közeg arckifejezése ült.

- Maga Joseph Manners? - kérdezte.

Joe Manners felállt a díványról.

- Igen. Mit akarnak tőlem?

- Joseph Manners, a kormány megbízásából letartóztatom! - mondta az egyenruhás és megmutatta az igazolványát, amely helyreigazítóként azonosította. - Meg kell kérnem, hogy jöjjön velem.

- Miért? Mit tettem?

- Erről nem áll módomban beszélni.

- Nem tartóztathatnak le egy büntény ki terveléséért, még ha gondoltam is volna bármi ilyesmire! Ahhoz, hogy letartóztassanak, máris tennem kellett volna valamit. Máskülönben nem tartóztathat le. Ez törvényellenes!

A tisztet nem hatotta meg a logika.

- Velem kell jönnie!

Mrs. Manners felsikkantott, és elterült a díványon, hisztérikusan sírni kezdett. Férje nem bírta megszegni a törvényt, amelyet egész élete során belesulykoltak, és nem akart ellenkezni a közeggel, de legalább részben ellenállhatott, így a helyreigazítási tisztnek erővel kellett kihúznia a házból.

Még nem értek ki, amikor ismét felkiáltott:

- De mondják már el, hogy mi ez az egész! Mondják meg! Ha tudnám... Gyilkosság? Azt hiszik, gyilkosságot tervezek?

Az ajtó becsukódott mögötte, mire Mike Manners sápadtan és a legkevésbé sem érezve magát felnőttnek előbb utána bámult, azután zokogó anyjára nézett.

Fentebb, a résnyire nyitott ajtó mögött Ben Manners hirtelen egészen felnőttnek érezte magát, összeszorította a száját és úgy vélte, pontosan tudja, mit kell tennie.

Amit a Multivac elvesz, azt a Multivac adhatja vissza. Ben pont aznap volt a fel- esketési ünnepségen. Hallotta, mit mondott az a férfi, Randolph Hoch. A Multivac-ról beszélt, és arról, amit a Multivac megtehetett. Irányíthatta a kormányt és bármelyik egyszerű embernek segíthetett, amelyik segítségért fordult hozzá.

Bárki kérhetett segítséget a Multivactól, és ez a bárki ezúttal Ben volt. Sem az anyja, sem a bátyja nem volt olyan állapotban, hogy megállítsa, és még maradt valamennyi abból a pénzből, amit aznapra kapott. Nem érdekelte, ha később megtudják, hogy elment és aggódni fognak miatta. Elsősorban az apja iránti lojalitása számított.

A hátsó ajtóhoz sietett, ahol a közeg vetett egy pillantást a papírjaira, és szó nélkül kiengedte.

A Multivac baltimore-i alállomásán Harold Quimby kezelte a panaszokat. Úgy vélte, a közszolgálat legfontosabb ágának tagja, és bizonyos értelemben igaza is lehetett. Ha valakinek kifejtette ezt a nézetét, az illetőnek vasból kellett lennie ahhoz, hogy ne kerüljön a hatása alá.

Egyrészt, szokta mondani Quimby, a Multivac betolakodott a magánéletbe. Az elmúlt ötven év során az emberiségnek el kellett fogadnia, hogy a gondolatai és a vágyai többé nem titkosak, senki sem birtokol már titkos kertet, ahová elültetheti mindazt, amit el akar rejteni a világ elől. Természetesen, az emberiségnek járt valami viszonzásképpen.

Meg is kapta a jólétet, a biztonságot és a békét, de ezek elvont fogalmak. Minden férfinak és nőnek szüksége volt valami személyesre, ami csak az ő egyéni fizetsége a magánélete feladásáért - de ezt is megkapták. Minden emberi lény közelében volt egy Multivac-állomás, ahol beszélhetett a gondjairól és kérdéseket tehetett fel anélkül, hogy bárki is ellenőrizte vagy akadályozta volna, majd percek alatt megkapta a válaszokat.

A Multivac kvadrillió vagy még több áramköréből minden egyes pillanatban ötmillió dolgozott ezen a kérdezz-felelek programon. A kérdező nem mindig kapott egyértelmű választ, de mindig a lehető legjobb választ kapta, ráadásul minden kérdező tudta és hitte, hogy a lehető legjobb választ kapta. Ez valóban számított.

Egy nyugtalan, tizenhat éves fiú is araszolt a felnőtt férfiakból és nőkből álló váró sorban (a sorban mindenki szívében félelem, nyugtalanság vagy izgatottság keveredett a reménnyel - de mindig a remény uralkodott az érzelmeiken, ahogy lépésenként egyre közelebb kerültek a Multivachoz).

Quimby fel sem nézett, csali elvette a kitöltött nyomtatványt, és annyit mondott:

- 5-B fülke.

- Hogyan tehetem fel a kérdésemet, uram? - kérdezte a fiú.

Quimby ekkor mégis felpillantott, meglepetten. Serdülők általában nem vették igénybe a szolgáltatást. Kedvesen válaszolt:

- Csináltál már ilyet valaha, fiam?

- Nem, uram.

Quimby az asztalán lévő modellre mutatott.

- Ezt keli használnod. Látod, hogyan működik? Olyan, mint egy írógép. Ne próbálj meg kézzel írni, csak használd a gépet! Menj be az 5-B fülkébe, és ha segítségre van szükséged, akkor csak nyomd meg a piros gombot, és valaki jön majd. Azon a folyosón indulj el, fiam, jobbra!

Nézte, ahogy az ifjanc végigmegy a folyosón, és elmosolyodott. A Multivactól még soha senki nem fordult el. Természetesen, mindig volt némi esély a csekély jelentőségű dolgokra: az emberek egy része a szomszédjáról kérdezett, vagy obszcén érdeklődést mutatott prominens személyiségek iránt; kollégisták próbálták túlokoskodni a professzoraikat, vagy épp a Multivacot azáltal, hogy feladták neki a Russell-

paradoxont, és így tovább.

A Multivac mindenre válaszolt. Nem volt szüksége segítségre.

Mindamellet, minden kérdést és választ naplóztak, mint egy-egy újabb adatot az adott személyről összegyűjtött információk között. Még a legtriviálisabb vagy legarcátlanabb kérdés is a kérdező személyiségéből eredt, így segített a Multivacnak megérteni az emberiséget, ezáltal az egész emberiség segítségére lehetett.

Quimby a sorban álló következő kérdezőhöz fordult: egy középkorú, nyurga és kissé szögletes alkatú, gondterhelt tekintetű nőhöz.

Ali Othman fel-alá járkált az irodájában, sarka kétségbeesetten puffant a szőnyegen.

- A valószínűségi szám még mindig felfelé megy, Most 22,4 százalék. A francba! Már letartóztattuk Joseph Mannerst, és még mindig felfelé megy! - Szabadon engedte érzelmeit.

Leemy elfordult a telefontól.

- Még nincs beismerő vallomás. Pszichikai szondának vetik alá, de nincs jele bűnténynek. Lehet, hogy igazat mond.

- Akkor a Multivac örült meg? - mordult fel Othman.

Életre kelt egy videofon. Othman gyorsan felvette, még örült is, hogy félbeszakítottak a gondolatait. Egy helyreigazítási tiszt arca jelent meg a képernyőn.

- Van újabb utasítása a Manners családot illetően, uram? Jöhetnek-mehetnek, ahogy kedvük tartja?

- Hogy érti azt, hogy ahogy kedvük tartja?

- Az eredeti utasítások Joseph Manners házi őrizetére vonatkoztak. A család többi tagjáról nem esett szó, uram.

- Nos, akkor terjesszék ki az egész családra, amíg más utasítást nem kapnak!

- Pont ez a gond, uram. Az anya és az idősebb fiú a fiatalabbik fiú után kérdezősködik. A fiatalabbik fiú távozott, és azt hiszik, hogy őrizetbe vettük, ezért be akarnak menni a központba, hogy érdeklődjenek.

Othman összeráncolta a szemöldökét, és suttogva kérdezte a tisztől:

- Fiatalabbik? Milyen fiatal?

- Tizenhat, uram.

- Tizenhat, és elment. Nem tudja, hol lehet?

- Megengedjük, hogy távozzon, uram. Nem kaptunk parancsot, hogy tartsuk a házban.

- Tartsa a vonalat! Ne mozduljon! - Othman felfüggesztette a vonalat, azután két kézzel belekapaszkodott saját szénfekete hajába, és felüvöltött: - Ostoba! Ostoba barom!

Leemy meglepetten pillantott fel rá.

- Mi a fene...?

- A fickónak van egy tizenhat éves fia! - köpte Othman. - Tizenhat évesen még nem számít felnőttnek, ezért a Multivac sem kezeli önállóként. Része az apja adatainak. - A segédjére bámult. - Mindenki tudja, hogy tizenhét éves koráig senkinek sem nyitunk saját adatlapot a Multivacban. Egészen addig az apa szolgáltat adatot a gyerekekről. Én is tudom, te is tudod.

- Úgy érted, a Multivac nem Joe Mannersre gondolt? - kérdezte Leemy.

- A Multivac a fickó kisebbik fiára gondolt, és a srác most eltűnt! Három helyre- igazítási tiszttel a ház körül nyugodtan kísértél, és a fene se tudja, milyen ügyben indult útnak!

Visszafordult a videofonhoz, amelynek túloldalán a tiszt várta. A rövid idő elegendő volt, hogy összeszedje magát (az asszisztensét nem számította bele, de sohasem borult volna ki mások előtt, bármennyire jól levezette vele a feszültséget).

- Találják meg az eltűnt fiatalabbik fiút! - utasította a közeget a vonal másik végén. - Ha kell, állítsa rá minden emberét! Kiadom a szükséges parancsokat. Mindenáron meg kell találnia a fiút!

- Igen, uram!

Megszakadt a vonal, és Othman aggódva kérte segédjétől:

- Ellenőrizné a valószínűségi számot, Leemy?

Az asszisztense csak öt perc múlva válaszolt:

- Lement 19,6 százalékra. Lement!

Othman nagyot sóhajtott.

- Végre jó nyomon járunk!

Ben Manners az 5-B fülkében ült, és lassan beütögette: „A nevem Benjámín Manners, a számom MB-71833412. Apámat, Joseph Mannerst letartóztatták, de nem tudjuk, milyen bűntényt tervez. Van bármi módja,

hogy segítsünk rajta?”

Ült és várt. Bár még csak tizenhat évet ért meg, ahhoz elég idős volt, hogy tudja, ezek a szavak bekerültek az ember által valaha is alkotott legbonyolultabb szerkezet áramköreibe; trilliárdnyi tény találkozik és áll össze egyetlen egészsé, amelyből a Multivac leszűri, hogyan lehetne segíteni az apján.

A gépezet kattogni kezdett, és egy kártya emelkedett ki belőle. A válasz állt rajta, egy hosszú válasz: „Azonnal utazzon az expresszsel Washingtonba. Szálljon le a Connecticut Avenue állomásnál. Talál egy Őrzött bejáratot »Multivac« felirattal. Mondja azt az őrnök, hogy dr. Trumbull különleges futárja, így beengedi majd.

Egy folyosóra lép be. Haladjon tovább, míg el nem ér egy kis ajtót »Belső« felirattal. Menjen be, és mondja azt a bent lévő embereknek, hogy üzenetet hozott dr. Trumbullnak. Továbbengedik. Haladjon...”

Így folytatódott még hosszú sorokon keresztül. Ben nem értette, miképpen válaszolja ez meg az ő kérdését, de rendületlenül hitt a Multivacban. Futva távozott, hogy elkapja a következő expresszi Washingtonba.

A helyreigazítási hatóságok egy órával azután akadtak Ben Manners nyomára, hogy elhagyta a baltimore-i Multivac-állomást. Harold Quimby döbbenetben válaszolt a nagyszámú fontos ember kérdéseire, amelyek egy tizenhat éves fiú fellelésére irányultak.

- Igen, egy fiú - válaszolta. - Nem tudom, merre ment, miután távozott tőlünk. Nem tudhattam, hogy bárki is keresi. Ez egy nyitott hivatal, bárki bejöhet. Igen, ki tudom nyerni a kérdést és a választ.

Megnézték a felvételt, és átküldték a Központi Bizottságra.

Othman elolvasta, fennakadt a szeme, és összeesett. Szinte azonnal sikerült magához téríteni, és gyengén így szólt Leemyhez:

- Kapják el azt a fiút! És készítsenek nekem egy másolatot a Multivac válaszából! Semmit, érted, már semmit sem tehetünk! Be kell mennem Gullimanhez.

Bernard Gulliman még sohasem látta Ah Othmant annyira idegesnek, mint aznap, és a koordinátor nyugtalanul ide-oda ugró tekintete láttán mintha jeges vízzel öntötték volna le a gerincét.

- Hogy érti ezt, Othman? - hebegte. - Hogy érti azt, hogy rosszabb a gyilkosságnál?

- Sokkal rosszabb a gyilkosságnál.

Gulliman elsápadt.

- Egy magas rangú kormányhivatalnok megölésére gondol? - Átfutott a fején, hogy esetleg ő...

Othman bólintott.

- Nem akármelyik kormányhivatalnok. A kormányhivatalnok.

- A miniszterelnök? - suttogta Gulliman elborzadva.

- Annál is rosszabb. Sokkal rosszabb. Olyan tervvel van dolgunk, amely a Multivac elpusztítására irányul.

- Tessék?!

- Történetében először a Multivac olyan jelentést adott, amely szerint Ő maga van veszélyben.

- Miért nem informáltak erről?

Othman féligazságot válaszolt:

- Az ügy annyira példa nélkül álló, uram, hogy inkább felderítettük a körülményeket, mielőtt hivatalos jelentésbe foglaltuk volna.

- De megmentették a Multivacot, ugye? Természetesen megmentették, ugye?

- A károkozás valószínűsége négy százalékra csökkent. Épp a legújabb jelentésre várok.

- Üzenet dr. Trumbullnak - mondta Ben Manners a férfinak, aki magas széken ülve dolgozott egy mindenféle műszerekkel telerakott pultnál, amely akár egy űrhajó irányítópultja is lehetett volna.

- Rendben, Jim - válaszolta a férfi. - Menjen csak!

Ben rápillantott az utasításaira, és előrelépett. Találnia kellett egy kis kapcsolókart, amelyet egy bizonyos jelzőfény vörös felvillanása esetén LE állásba fordíthatott.

Izgatott hang szólalt meg mögötte, azután egy másik és még egy. Hirtelen két férfi jelent meg mellette kétoldalt, s a könyökénél fogva felemelték.

- Gyere velünk, fiú! - mondta az egyikük.

Ali Othman tekintete nem derült fel a hírek hallatán, pedig Gulliman nagy megkönnyebbüléssel nyugtázta:

- Ha elkaptuk a fiút, akkor a Multivac biztonságban van!

- E pillanatban.

Gulliman reszkető kézzel simított végig a homlokán.

- Micsoda félóra! El tudja képzelni, mit okozott volna a Multivac leállása, akár csak egy rövid időre is? A kormány és a gazdaság összeomlott volna. Rosszabb lett volna, mintha... - Ekkor kapta fel a fejét: - Hogy érti

azt, hogy e pillanatban?

- Ennek a Ben Manners gyerekek esze ágában sem volt kárt okozni. El kell engednünk a családjával együtt és kompenzálnunk kell őket téves fogva tartásért. Csak a Multivac utasításait követte annak érdekében, hogy segítsen az apján. Megcsinálta. Az apja már szabad.

- Úgy érti, a Multivac utasította a fiút, hogy állítson át egy kapcsolót olyan feltételek között, amelyek miatt kiég egy rakás áramkör, és ez egy hónapos javítási munkát igényelt volna? Úgy érti, hogy a Multivac javasolhatta a saját elpusztítását egyetlen ember kedvéért?

- Ennél is rosszabb a helyzet, uram. A Multivac nem csupán kiadta ezeket az utasításokat, de előtte kiválasztotta a családot is, mert Ben Manners pont úgy néz ki, mint dr. Trumbull egyik segédje, így akadálytalanul eljuthatott a kapcsolóig.

- Hogy érti azt, hogy kiválasztotta a családot?

- Nos, a fiú sohasem tette volna fel a kérdését, ha nem tartóztatjuk le az apját. Az apát pedig sohasem tartóztattuk volna le, ha a Multivac nem vádolja meg a Multivac elpusztításának tervével. A Multivac maga indította el az események láncolatát, amely majdnem az elpusztításához vezetett.

- Ennek semmi értelme! - mondta Gulliman kérlelő hangon. Kicsinek és tehetetlennek érezte magát, mintha térdre kényszerítették volna, és könyörögnie kellene a támogatásért ennek az Othmannek, aki már majdnem az egész életét a Multivac szolgálatában töltötte.

Azonban Othman nem nyugtatta meg:

- Amennyire tudom, ez a Multivac első ilyen próbálkozása. Bizonyos szempontból nagyon jól eltervezte. Kiválasztotta a megfelelő családot. Nem tett különbséget az apa és a fiú között, hogy tényleg vezesse a nyomozást. Ugyanakkor amatőr szinten játszott. Nem tudta kiküszöbölni a saját jelentéseit, amelyek tartalmazták, hogy a rossz irányba tett lépések mennyiben növelték meg a valószínűségi százalékot. Nem tudta kiküszöbölni a fiúnak adott választát, amelyet naplóztunk és visszakerestünk. Némi gyakorlással megtanulhat elterelő műveleteket indítani. Elrejtethet bizonyos tényeket, és akár meghibásodást is okozhat, hogy ne kelljen mindent naplózni. Mostantól kezdve minden általa kiadott utasítás tartalmazhatja a saját elpusztításának magvait. Nem tudhatjuk. Lehetünk bármilyen gondosak, a Multivac végül sikerrel jár majd. Úgy vélem, Mr. Gulliman, hogy maga lesz ennek a szervezetnek az utolsó elnöke.

Gulliman dühösen csapott az asztalára.

- De miért? Miért, miért? Miért, a francba magával!? Mi baja lett? Nem lehet megjavítani?

- Nem hiszem - felelte Othman a kétségbeesés árnyával a hangjában. - Van valami, amire még sohasem gondoltam. Nem volt rá okom, amíg meg nem történt ez az eset, de most, hogy belegondoltam, nekem úgy tűnik, elértünk az út végére. A Multivac túl jól sikerült. A továbbfejlesztése során annyira összetetté vált, hogy már nem gépezetként gondolkodik, hanem élőlényként.

- Maga megőrült! De mégis...

- Ötven éven keresztül terheltük az emberiség problémáival a Multivacot, ezt az élőlényt. Megkértük, hogy gondoskodjon rólunk, mindenkiről egyszerre és egyenként. Megkértük, hogy fogadja be a titkainkat, fogadja magába a gonoszágunkat, és védelmezzen meg minket saját magunktól. Mindenki Őhozá fordult a gondjaival, újabb terheket rótt rá. Most pedig épp azt terveztük, hogy az emberek betegségeit is ráterheljük.

Othman elhallgatott, de néhány pillanat elteltével kitört belőle a szó:

- A Multivac a vállán hordozza a világ minden terhét, Mr. Gulliman, és már belefáradt!

- Örültség! - suttogta Gulliman.

- Altkor hadd mutassak valamit! Hadd tegyem próbára az elméletet! Megkaphatom az engedélyt, hogy használjam a Multivac-kapcsolatot itt, az irodájában?

- Miért?

- Feltennék egy kérdést, amit még soha senki nem kérdezett meg a Multivactól.

- Okozhat károsodást? - aggodalmaskodott a Bizottság elnöke.

- Nem. De elmondja, amit tudni szeretnénk.

Gulliman habozott, de egy perc sem telt el, és engedélyt adott:

- Tegye fel a kérdését!

Othman az elnök asztalára helyezett szerkezethez lépett. Ujjai sebesen beütötték a kérdést:

- „Multivac! Mi az, amit a legjobban akarsz?”

A kérdés és a válasz között alig egy perc telt el, de az is elviselhetetlenül hosszúnak tűnt. Othman és Gulliman alig vett levegőt.

Azután néhány halk kattanás hallatszott, és egy válaszkártya bukkant fel a kiadónyílásban. Kicsi volt, s egyetlen, precíz betűkkel nyomtatott, rövidke mondatot tartalmazott:

„Meg akarok halni.”



(Habony Gábor)